

Ázsiai szabadkereskedelmi egyezmények *Áttekintés*

2015. június 10.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

Vezetői összefoglaló

Az ázsiai, de elsősorban a kelet-ázsiai térség az utóbbi évtizedekben a világ harmadik legjelentősebb kereskedelmi központjává vált. Ez is közrejátszott abban, hogy felerősödött az egymás közötti és a nagyobb globális gazdasági partnerekkel folytatott kereskedelem viszonylatában a korlátok lebontása. Ez legelőször multilaterális keretek között (GATT, majd WTO tárgyalási fordulók), illetve az ASEAN regionális gazdasági integráció által létrehozott szabadkereskedelmi egyezmény (AFTA) révén valósult meg. A 90-es évek közepétől azonban dinamikusán nőtt a két- vagy többoldalú, de makroregionálisnak nem tekinthető szabadkereskedelmi egyezmények száma (2015-ben összességében 200 fölötti számról beszélhetünk). Egyezmények megkötésében Szingapúr volt az élenjáró 33 FTA-val. A bilaterális FTA-kat könnyebb tető alá hozni, ugyanakkor a magán szektor számára a hatásuk sokkal kisebb, mint egy átfogó FTA-nak. Az FTA-k nagy száma az ún. spagetti hatáshoz vezetett („noodle bowl” hatás). Az AFTA-n kívül 1989-ben létrejött az ázsiai és csendes-óceáni országok közötti együttműködés is (APEC), amely az 1994-es bogori célkitűzéseiben határozta meg a szabadkereskedelem elősegítését. A célokat konkrét lépések 2004-ben követték, amikor az APEC egyik tanácsadó testülete javasolta az Ázsia–Csendes-óceáni Szabadkereskedelmi Térség (Free Trade Area of the Asia-Pacific – FTAAP) létrehozását. A felvetés ugyanakkor nem hozott egyöntetű támogatást.

Ezt megelőzően Kína 2001-ben, Japán pedig 2002-ben gondolta úgy, hogy az ASEAN-nal már korábban megkötött szabadkereskedelmi egyezményét bővíteni kellene. Kína egy ASEAN+3 (Kína, Japán, Dél-Korea) országokat lefedő, kevésbé ambiciózus, inkább csak a szabad árukereskedelemre vonatkozó javaslatot dolgozott ki, míg Japán egy ASEAN+6 (Kína, Japán, Dél-Korea + Ausztrália, Új-Zéland, India), átfogóbb és mélyebb koncepciót dolgozott ki, amely a szellemi tulajdonjogokra, a szolgáltatások kereskedelmére és a beruházásokra is kitért volna. Az ASEAN javaslata a két opció egyesítésére nem járt sikerrel, mert az sértette volna mind a kínai, mind a japán érdekeket.

Az USA 2006-ban ugyan az FTAAP mögé állt, de a megvalósítást övező kihívások (Kína nem támogatta) és kérdések arra ösztönözték, hogy a korábban Szingapúr, Új-Zéland, Chile és Brunei által kötött Csendes-óceáni Stratégiai Gazdasági Partnerség megállapodást (Trans-Pacific Strategic Economic Partnership – TPSEP) támogassa inkább. Ennek megfelelően a TPSEP-t egy átfogó, magas színvonalú, a WTO szintjét meghaladó szabadkereskedelmi övezetté kívánta bővíteni új megállapodás aláírásával, Csendes-óceáni szabadkereskedelmi övezet (Trans Pacific Partnership – TPP) néven. A tárgyalók száma közben 5-ről 9-re nőtt, a tárgyalások 2010 márciusában kezdődtek.

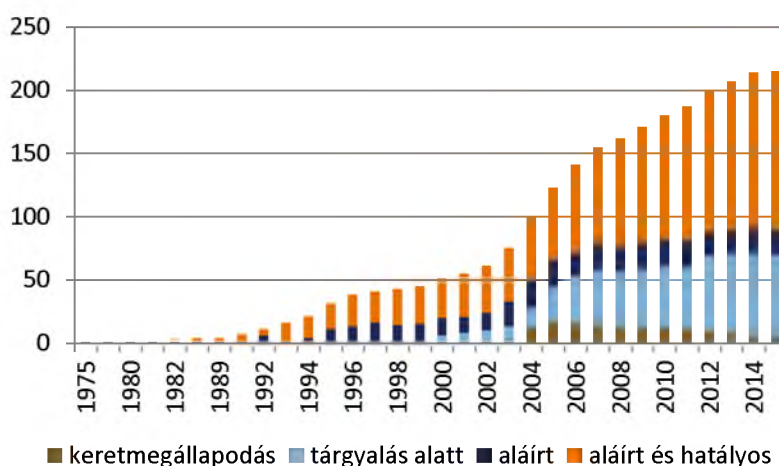
A TPP-re válaszul Kína, megegyezve Japánnal, egy közös javaslatot dolgozott ki az ASEAN számára, melyben ötvözték a két korábbi kezdeményezésüket. Az így kialakított Regionális Átfogó Gazdasági Partnerség (Regional Comprehensive Economic Partnership – RCEP) az ASEAN már meglévő FTA-partnereivel (ami az ASEAN+6 országokat jelenti) kívánják létrehozni, az RCEP 2012 novemberében kezdődtek.

Fontos különbség a TPP és az RCEP között, hogy az ambíciói lényegesen alacsonyabbak. Míg az elsőben az USA, addig a másodikban Kína befolyása érvényesül. Míg a TPP a megegyezést követően nyitottá válhat, addig az RCEP csatlakozás jelenlegi előfeltétele az ASEAN-nal megkötött FTA. A jelenlegi helyzetben úgy tűnik, hogy amennyiben a TPP tárgyalások idén lezárulnak, akkor reális lehet az a forgatókönyv, hogy az FTAAP a TPP kibővítésével jöhet létre.

2010-ben az APEC csúcs mindenesetre arról döntött, hogy egy jövőbeni átfogó FTAAP mindkét kezdeményezésre építhet. Az APEC legutóbbi, 2014. novemberi csúcstalálkozóján 21 ország Kína vezetésével úgy döntött, hogy ismét felvetik az FTAAP létrehozásának ötletét és döntés született egy megvalósíthatósági tanulmány elkészítéséről, melynek céldátuma 2016. Egyes szakértői vélemények szerint 2020-ra reális lenne az FTAAP létrejötte. A megvalósítás mellett szóló legfőbb érv az, hogy sokkal nagyobb gazdasági haszna lenne egy ilyen átfogó kezdeményezésnek, mint a jelenleg tárgyalás alatt álló regionális kezdeményezéseknek (globális szinten 2000 milliárd dollár évente). Az FTAAP létrejöttének kulcsa ugyanakkor az, hogy a régió három meghatározó hatalma, az USA, Kína és Japán egyöntetűen a kezdeményezés mögé álljon.

Szabadkereskedelmi egyezmények Ázsiában

Ázsia az elmúlt évtizedekben figyelemreméltó szereplő lett a globális világkereskedelemben. Észak-Amerika és Európa mellett a harmadik legnagyobb tényezővé vált, melyben legfőképpen Kelet-Ázsia gazdasági fejlődése, globális gyártási központtá („factory Asia”) alakulása játszotta a főszerepet. Ázsia részesedése a világkereskedelemből az elmúlt húsz évben 26,1%-ról 2013-ra 31,5%-ra nőtt¹. A világ 30 legtöbbet exportáló országa közül 9 Kelet-Ázsiában található (lásd: 1. melléklet). A válságot követően a világgazdaság fő növekedési motorja is ez a régió, a világgazdaság átlagos növekedési ütemét jóval meghaladó bővüléssel. Az IMF a következő öt évre 5-6 százalék fölötti növekedést prognosztizál a kelet-ázsiai fejlett és feltörekvő országok számára². A technológiai fejlődés és a termelési hálózatok költséghatékony helyszínekre történő decentralizációja nagyban hozzájárult a régió belüli és a régió kívüli kereskedelmi volumen növekedéséhez³. Emiatt a kereskedelmi korlátok leépítése fontos tényezővé vált, amely korábban a régióban a multilaterális kezdeményezések - Kereskedelmi Világszervezet (World Trade Organisation – WTO) és a közelmúltban megakadt dohai fejlesztési forduló - révén valósult meg. Az 1990-es évek végétől – világviszonylatban megkésve ugyan – de a bilaterális és multilaterális szabadkereskedelmi egyezmények (free trade agreement – FTA) határozzák meg a régió kereskedelempolitikáját, azóta is rendkívül dinamikus módon bővül az aláírt FTA-k száma.⁴

1. ábra - Az FTA-k számának alakulása Ázsiában⁵

A megkötött egyezmények 72%-a csupán két fél között jött létre, a maradék 18% három, vagy több tagot tömörít. Ugyanakkor nagyszámú tagsággal rendelkező multilaterális szabadkereskedelmi egyezmény csak az ASEAN keretében jött létre AFTA néven.

¹ https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2014_e/its14_world_trade_dev_e.htm

² http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/weorept.aspx?sy=2000&ey=2020&sort=country&ds=%2C&br=0&pr1.x=96&pr1.y=3&c=001%2C505%2C511&s=NGDP_RPCH&grp=1&a=1

³ Kawai és Wignaraja, 2010

⁴ Az „Asia Regional Integration Center” az Ázsiai Fejlesztési Bank (Asian Development Bank – ADB) állandó projektje, amely nyomon követi az ázsiai integráció alakulását. Ezen belül pedig az Ázsián belül kötött szabadkereskedelmi egyezmények tendenciáiról folyamatosan frissülő áttekintést nyújt a <http://aric.adb.org/fta> honlapon.

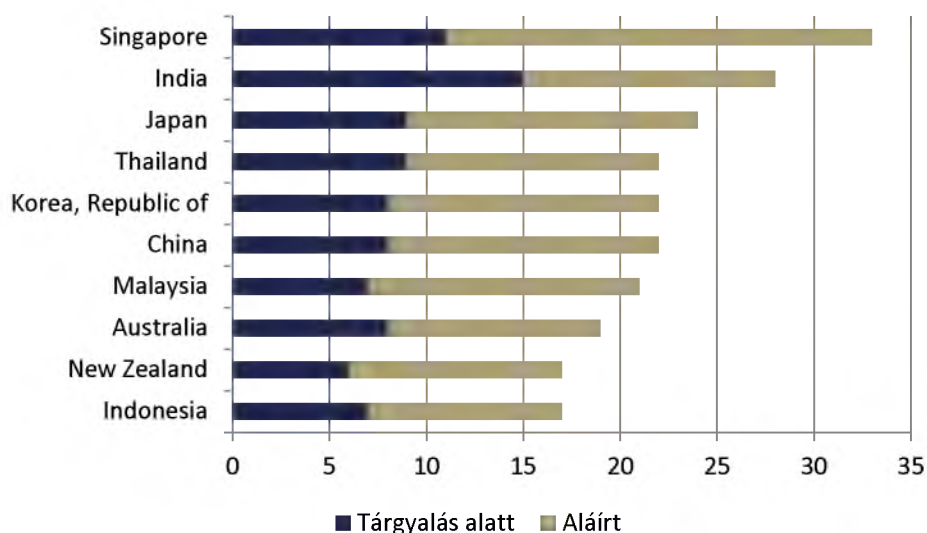
⁵ Adatok forrása: <http://aric.adb.org/fta>

Az ASEAN

Az ASEAN-t (Association of Southeast Asian Nations) 1976-ban alapította Bangkokban 5 ország (Indonézia, Malajzia, Fülöp-szigetek, Szingapúr és Thaiföld). Brunei 1984-ben, Vietnam 1995-ben, Laosz és Mianmar 1997-ben, Kambodzsa 1999-ben csatlakozott a gazdasági integrációhoz. A régió csaknem 560 millió lakossal rendelkezik és a folyóáron 2143 milliárd dolláros GDP a világ vásárlóerő-paritáson számolt kibocsátásának 5,1%-át adja. Az ASEAN tagok 1992-ben írtak alá egy szabadkereskedelmi övezetről szóló egyezményt, létrehozva ezzel az AFTA-t (ASEAN Free Trade Area), amely 1993-tól hatályos. A 2007. novemberi 13-i ASEAN csúcson a tagok elfogadták az ASEAN Gazdasági Közösség (ASEAN Economic Community – AEC) 2015-ös létrehozását célzó menetrendet (blueprint). Az AEC célja – az EU négy szabadságelvéhez hasonlóan – az áruk, a szolgáltatások, a beruházások, a képzett munkaerő és a tőke szabad áramlása a régióon belül, tehát tulajdonképpen egy egységes belső piac létrehozása.

A bilaterális egyezmények mögött húzódnó legfőbb indok, hogy azokat könnyebb letárgyalni, mint a komplex multilaterális egyezményeket. Mindez ugyanakkor az FTA-k rendkívül bonyolult szövevényét eredményezi, amelyet a szakirodalom „noodle bowl” jelenségként azonosít. A bilaterális FTA-k emellett a magánszektor számára nem eredményeznek akkora előnyöket, mint az átfogó szabadkereskedelmi övezetek. (Kawai és Wignaraja, 2010)

Az FTA-k számában (lásd 2. ábra) az ASEAN-tag Szingapúr jár az élen, a maga 33 egyezményével, de India, Japán, Thaiföld, Dél-Korea és Kína is 20-nál több egyezménnyel rendelkezik. Ugyanakkor az ASEAN önmagában is létrehozott szabadkereskedelmi övezeteket Ázsia legnagyobb gazdaságaival, Kínával, Indiával, Japánnal és Dél-Koreával, valamint Ausztráliával és Új-Zélanddal⁶.

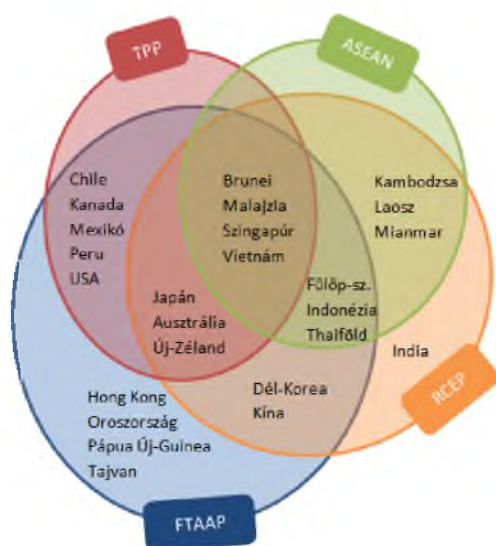
2. ábra - Szabadkereskedelmi egyezmények száma országok szerint⁷

⁶ Az EU és az ASEAN kapcsolataira az elemzés nem tér ki, ugyanakkor az EU és az ASEAN között is folynak 2007 óta szabadkereskedelmi tárgyalások. Mivel ez lassan halad, az EU az ASEAN néhány tagjával külön bilaterális FTA tárgyalásokba kezdett, amely egy régiók közötti EU-ASEAN FTA alapja is lehet majd. Eddig Szingapúrral és Malajziával kezdődtek tárgyalások 2010-ben, Vietnámmal 2012 júniusában, Thaifölddel pedig 2013 márciusában. A Bizottságnak 2014 októberében sikerült lezárnia Szingapúrral az FTA tárgyalását.

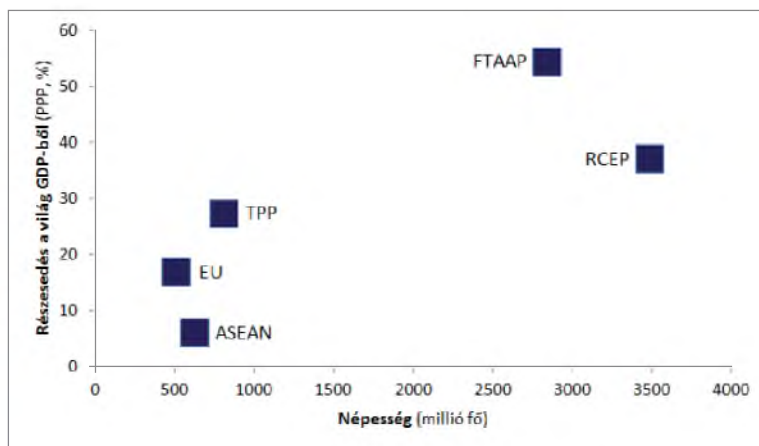
⁷ Adatok forrása: <http://aric.adb.org/fta>

Regionális FTA kezdeményezések

A rendkívül eltérő fejlettségi szinten lévő ázsiai államok összefogása egy komplex multilaterális szabadkereskedelmi egyezmény ernyője alatt eddig nem történt meg, ugyanakkor a közelmúltban több, egymás „versenyársainak” is tekinthető kezdeményezés is történt, melyek közül az USA által favorizált **Csendes-óceáni Szabadkereskedelmi Övezet** (Trans Pacific Partnership – **TPP**) és a Kína által előnyben részesített **Regionális Átfogó Gazdasági Partnerség** (Regional Comprehensive Economic Partnership – **RCEP**) tárgyalása jelenleg is zajlik. Fontos megemlíteni ugyanakkor még az **Ázsia–Csendes-óceáni Szabadkereskedelmi Térség** (Free Trade Area of the Asia-Pacific – **FTAAP**) kezdeményezést is, amelyet 2014 novemberében az APEC⁸ országok csúcstalálkozóján kezdeményezett 21 tagállam Kína vezetésével. A három kezdeményezés egymással szorosan összefügg, a résztvevő országok között is számos átfedés mutatkozik, ugyanakkor komplexitásban és az elérendő ambíciók tekintetében különböznek egymástól (lásd a 3. ábrát). A 4. ábra pedig rávilágít, hogy az egyes kezdeményezések mekkora népességet fednek le, illetve mekkora gazdasági erővel bírnak, a világ GDP-jének hány százalékát teszik ki az egyes FTA-k.

3. ábra - Az egyes szabadkereskedelmi kezdeményezésekben résztvevő országok megoszlása

4. ábra – Az egyes kezdeményezések népességszám és a világ GDP-jéből történő részesedés alapján

Mint később bemutatjuk, az FTAAP kialakításához a TPP-n és az RCEP-n keresztül is vezethet az út, ugyanakkor az is lehetséges, hogy teljesen új megállapodás szükséges és nem a két már említett kezdeményezés kibővítésén át vezet az út a létrehozásukhoz.

⁸ Az APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation) Bob Hawke ausztrál miniszterelnök javaslatára jött létre 1989-ben. A jelenleg 21 tagból (Ausztrália, Brunei, Chile, Dél-Korea, Fülöp-szigetek, Hong Kong, Indonézia, Japán, Kanada, Kína, Malajzia, Mexikó, Oroszország, Pápua Új-Guinea, Peru, Szingapúr, Tajvan, Thaiföld, USA, Új-Zéland, Vietnám) álló együttműködés fő céljai között a gazdasági fejlődés biztosítása és a szabadkereskedelem előmozdítása is szerepel. A vezetők az 1994-es APEC csúcson elfogadták a borogi célokat, amelynek értelmében 2010-ig az iparosodott országok esetében, 2020-ig pedig a fejlődő országok között is megvalósítják a szabad- és nyitott kereskedelmet és beruházásokat.

Ázsia–Csendes-óceáni Szabadkereskedelmi Térség (FTAAP)

Az RCEP, TPP, FTAAP hármából az FTAAP a legfrissebb kezdeményezés, amelynél még a megvalósíthatósági tanulmány sem készült el, ugyanakkor gazdaságilag ennek a hatása lehet a legnagyobb. Maga az elképzelés már korábban megszületett. Az ázsiai és csendes óceáni országokat tömörítő APEC egyik tanácsadó testülete (APEC Business Advisory Council - ABAC) az APEC 2004. novemberi santiago-i ülésére készített egy, az ázsiai és csendes-óceáni térséget lefedő szabadkereskedelmi egyezményre vonatkozó javaslatot. Ugyan 2006-ban az USA is a kezdeményezés mögé állt, ám látva a megvalósíthatóság körüli kérdéseket és a kínai fenntartásokat, 2008-ban inkább a TPP előremozdításáról döntött a Bush adminisztráció. Az APEC a 2010-es csúcstalálkozón döntött arról, hogy további konkrét lépéseket tesz az átfogó FTAAP megvalósítása érdekében, melynek során épít az időközben elindított regionális kezdeményezésekre (például a TPP) tekintetében elért eredményekre. Az APEC legutóbbi ülésén, 2014 novemberében Kína ösztönzésére 21 APEC tagállam kezdeményezte ismét az FTAAP létrehozását, és döntöttek a megvalósíthatósági tanulmány elkészítéséről, melynek céldátuma 2016⁹. Egyes szakértői vélemények szerint 2020-ra létrehozható lenne az FTAAP, ugyanakkor mások ezt a dátumot túlzottan optimistának tartják. A megvalósítás mellett a legfőbb érv az, hogy sokkal nagyobb gazdasági haszna lenne egy ilyen átfogó kezdeményezésnek, mint a jelenleg tárgyalás alatt álló regionális kezdeményezéseknek. Természetesen nagyon sok függ a résztvevő országok számától (csak az APEC 21 országa vesz részt, vagy a régió mind a 25 országa), illetve a megállapodás mélységétől, különös tekintettel arra, hogy mennyire haladja meg a WTO által már elért eredményeket. Ugyanakkor előzetes becslések szerint évente 2000 milliárd dollárra rúghatna az elérhető bevétel többlet¹⁰.

Az FTAAP megvalósításának kulcsa ugyanakkor abban rejlik, hogy a régió három meghatározó hatalma, az USA, Kína és Japán egyöntetűen a kezdeményezés mögé áll-e. Ameddig az USA a TPP létrehozását támogatja, addig az FTAAP megvalósítása nem reális. Ebben az esetben inkább annak lehet valószínűsége, hogy a TPP sikeres megvalósítását követően az kibővül, vagy az RCEP és a TPP megállapodások „összefésülésével” jön létre egy átfogó FTAAP.

Csendes-óceáni szabadkereskedelmi övezet (TPP)

A TPP létrehozására irányuló tárgyalásokon jelenleg 12 észak- és dél-amerikai, valamint ázsiai ország¹¹ vesz részt, köztük az USA és Japán is. A kezdeményezés irányát és keretét alapvetően az USA határozza meg. Kína nem vesz részt a tárgyalásokban, ugyanakkor szoroson követi annak alakulását. A TPP országok együttes GDP-je folyóáron 27 906 milliárd dollár, amely összességében a vásárlóerő-paritáson mért világkibocsátás 27,4 százalékát teszi ki. A megállapodás révén elérhető többlet bevétel elérheti a tagok számára az évi 110 milliárd dollárt, globális szinten pedig a haszon akár 295 milliárd dollár is lehet. A kimaradó országok hátránya a sikeres megvalósítás esetén számottevő lehet, Kína vesztesége éves szinten 35 milliárd dollárra rúghat. (Meltzer 2015)

Előzmények

2000-ben Új-Zéland és Szingapúr szabadkereskedelmi megállapodást kötött, melyhez csatlakozni kívánt Chile is. A felek emiatt új megállapodás kidolgozásáról döntöttek (P3), amelynek tárgyalása 2002-ben indult Brunei csatlakozásával (immáron P4 csoport). A P4 csoport 2005-ben írta alá a **Csendes-óceáni Stratégiai Gazdasági Partnerség** megállapodást (Trans-Pacific Strategic Economic Partnership – **TPSEP**), amely azonban a

⁹ http://www.apec.org/Groups/Other-Groups/FTA_RTAs.aspx

¹⁰ Petri és Plummer, 2012

¹¹ USA, Japán, Vietnam, Malajzia, Szingapúr, Brunei, Kanada, Ausztrália, Új-Zéland, Chile, Mexikó, Peru

befektetések és pénzügyi szolgáltatások tárgyalását egy későbbi időpontra, 2008 márciusára halasztotta. 2008 februárjában ugyanakkor az USA bejelentette, hogy csatlakozni kíván a tárgyalásokhoz. Az USA pozíciója egyértelmű abban a tekintetben, hogy nem a korábbi TPSEP-t akarja kibővíteni, hanem új megállapodást kíván elérni. 2008 folyamán a tárgyalóasztalhoz ült Ausztrália, Peru és Vietnám is. (Hamanaka 2014)

A kibővült körrel a tárgyalások 2010 márciusában kezdődtek, azóta 2010-ben Malajzia, 2012-ben Kanada és Mexikó és 2013-ban Japán is csatlakozott. Malajzia után az „ajtó kissé bezárult”, ugyanis a későn érkezők befolyását úgy kívánták csökkenteni, hogy el kell fogadniuk az eddig lezárt fejezeteket és vétőjoguk sincs a tárgyalások további részében. A későn érkezők csatlakozását tovább nehezítette, hogy a belépéshez a jelenlegi tagok – de legfőképpen az USA – további pótlólagos feltételeket is támasztottak. Japán csatlakozásáról szóló egyeztetések húzódtak a legtovább, ugyanakkor az ország sikeresen játszotta ki az „RCEP kártyát”, hiszen közben a „versenytárs” övezet tárgyalásához is csatlakozott. (Hamanaka 2014)

A TPP által érintett területek

A TPP ambiciózus koncepció, amely a WTO szabályozási szintjén is túllép¹². A külgazdasági kapcsolatok szinte teljes körét le kívánja fedni, és többek közt a vámok, szolgáltatások, közbeszerzések, beruházások, szellemi tulajdonjogok és állami vállalatok mellett olyan új területeket is szabályozna, mint például az e-kereskedelem, vagy a munkaügyi és környezetvédelmi normák. A rendkívül szerteágazó témák miatt 30 fejezetet alakítottak ki, melyek közül eddig 9-et sikerült eddig lezárni. A tárgyalásokat egy éven belül fejezhetik be, ugyanakkor még számos kihívást jelentő témában nem sikerült eddig megállapodni. Ilyen a vám és mezőgazdasági kvóták eltörlésének mértéke és egyes mezőgazdasági termékek piacra jutásával kapcsolatos kérdések. Továbbá olyan nem vámjellegű területek is a vitás pontok között vannak, mint a szellemi tulajdonjogok, a környezetvédelem, az állami vállalatok és beruházások. (Fergusson et al, 2015)

Fontos jellegzetessége a TPP tárgyalásoknak, hogy rendkívül eltérő fejlettségű országokat fog össze, ugyanakkor ezeket a fejlettségbeli különbségeket megkülönböztetés szintjén nem kezeli, nincs átmeneti időszak a kevésbé fejlett államok számára. A már meglévő bilaterális szabadkereskedelmi egyezményekben megállapított kérdéseket sem érinti.

Jövőbeni kérdések

Amennyiben sikeresen megvalósul a tárgyalások 2015-ben tervezett lezárása, akkor a TPP esélyes lehet arra, hogy annak kibővítésével alakul ki a sokkal nagyobb gazdasági előnyökkel járó FTAAP. (Petri és Abdul-Raheem 2014)

Mint említettük, Kína is szorosan követi a tárgyalások alakulását. Egyes vélemények szerint hasznos lenne csatlakoznia. A vezetés elsődleges prioritása ugyanis a gazdaság egyensúlyba hozása a belső kereslet növelése révén, amelyhez szükségesek azok a belső reformok, melyek elfogadását a TPP keretrendszerében elfogadott magas sztenderdek elősegíthetik¹³.

A 3. ábra rávilágít a TPP egyik jellegzetességére, hogy az ASEAN tíz tagja közül csak négy ül egyelőre a tárgyalóasztalnál: Brunei, Malajzia, Szingapúr és Vietnám. Mindez megoszthatja az ASEAN-t és gyengítheti annak központi szerepét.

¹² Meltzer, 2015

¹³ <http://thediplomat.com/2014/10/will-china-join-the-trans-pacific-partnership/>

Regionális Átfogó Gazdasági Partnerség (RCEP)

Az RCEP az ASEAN tíz tagországát és annak FTA partnereit: Kínát, Indiát, Japánt, Dél-Koreát, Ausztráliát és Új-Zélandot (ASEAN+6) tömöríti. Annak ellenére, hogy a kezdeményezés ASEAN központú, annak fő irányát Japán és Kína határozza meg. A kezdeményezésben résztvevő országok GDP-je folyóáron 23 138,8 milliárd dollár, amely összességében a vásárlóerő-paritáson mért világkibocsátás 37,1 százalékát teszi ki. Becslések szerint a tagok számára a megvalósítás esetén elérhető haszon éves szinten elérheti a 300 milliárd dollárt¹⁴.

Előzmények¹⁵

Kína felvetésére a 2001 novemberi ASEAN-Kína csúcson a felek megállapodtak, hogy szabadkereskedelmi egyezményt hoznak létre 2010-ig. A japán válasza nem sokat kellett várni, 2002 januárjában Japán egy ASEAN-nal kötendő átfogó gazdasági partnerségi megállapodás lehetőségét vetette fel. Fontos, hogy míg a kínai ajánlat „csupán” egy, az árukereskedelmet liberalizáló FTA felállításáról szólt, addig a japán javaslat sokkal átfogóbb volt. Az eseményeket ezt követően alapvetően a Japán-Kína rivalizálás határozta meg. Az ASEAN-Kína FTA-t 2004 novemberében, az ASEAN-Japán FTA-t 2008 áprilisában írták alá.

2004 novemberében Kína javaslatot tett a Kelet-Ázsiai Szabadkereskedelmi Övezet (East Asia Free Trade Area – EAFTA) kialakítására az ASEAN+3 ország (Kína, Japán és Dél-Korea) részvételével. A japán javaslat a Kelet-Ázsiai Átfogó Gazdasági Partnerség (Comprehensive Economic Partnership in East Asia – CEPEA) az ASEAN+3 országokon kívül Indiát, Ausztráliát és Új-Zélandot is magában foglalta (ASEAN+6) volna. Kína azért zárta volna ki az EAFTA-ból Ausztráliát és Indiát, hogy könnyebben befolyásolhassa a tárgyalások menetét. Fontos különbség továbbá, hogy az EAFTA ambíciószintje is sokkal kisebb. A CEPEA ugyanakkor olyan, nem csupán árukereskedelemmel foglalkozó kérdésekre koncentrált volna, mint a beruházások és a szellemi tulajdonjogok. A hatalmas belső piac miatt Kína számára az árukereskedelemmel kapcsolatos kérdések azonban sokkal fontosabbak voltak, az FTA által érintett kérdések bővítése esetén elvesztette volna domináns szerepét Japán javára.

Az ASEAN kísérlete, hogy a két kezdeményezést összefogja, nem járt sikerrel. Ugyanakkor a TPP tárgyalásainak elkezdése miatt végül Kína és Japán tett egy közös javaslatot 2011 augusztusában egy, a kizárólag az ASEAN-ra és annak FTA partnereire korlátozott kelet-ázsiai gazdasági partnerség létrehozására, amely az áru és szolgáltatások kereskedelmével, valamint beruházási kérdésekkel is foglalkozik. Az ASEAN 2011. november 17-én elfogadta a javaslatot. Az RCEP-ről szóló tárgyalások hivatalosan 2012 novemberében indultak meg. Közben a Kína, Japán és Dél-Korea (CJK FTA) közötti FTA tárgyalások¹⁶ is felgyorsultak vélhetően amiatt, mert Kína fel kívánta gyorsítani az RCEP megvalósítását azért, hogy az versenyezni tudjon a TPP kezdeményezéssel. Emiatt hajlandó volt a megegyezés által lefedett témákat is bővíteni.

Az egyes kezdeményezések összehasonlítása

Mint láttuk, az eredeti kezdeményezéshez képest az RCEP már nem csupán árukereskedelmi kérdésekre koncentrált, de ambíciószintje a kereskedelmi akadályok leépítése és a kereskedelem liberalizációja terén kisebb, mint a TPP esetén¹⁷, a szabályozás harmonizálását csak korlátozottan érintené. Az RCEP nem érint munkajogi, környezetvédelmi, közbeszerzési kérdéseket. Azt sem lehet tudni, hogy tartalmazni fog-e közös piaci hozzáférésre vonatkozó menetrendet a tagok számára. Kétséges az is, hogy mennyi pótlólagos

¹⁴ Meltzer 2015

¹⁵ Hamanaka 2014

¹⁶ Kína, Japán és Dél-Korea 2013 márciusában kezdett tárgyalásokat egy háromoldalú FTA létrehozása céljából. A legutóbbi, 6. fordulóra 2015 januárjában került sor. Kína és Korea, illetve Korea és Japán kétoldalú alapon is folytat egymással szabadkereskedelmi tárgyalásokat.

¹⁷ Fergusson et al., 2015

eredményt fog tartalmazni a már meglévő ASEAN+1 szabadkereskedelmi megállapodásokhoz képest¹⁸. A TPP-vel ellentétben az RCEP kezeli a fejlettségbeli különbségeket is. Lehetővé teszi, hogy a kereskedelmi korlátokat a fejletlenebb tagállamok lassabban építsék le¹⁹. A két kezdeményezés általános összehasonlítását az alábbi táblázat tartalmazza.

	RCEP	TPP
Befolyás	ASEAN vezetésével, hogy összefogja a korábbi bilaterális FTA-kat. Ugyanakkor a napirend meghatározásakor Kína és Japán befolyása érvényesül.	USA vezetésével, sarokpontja az USA Ázsia-politikájának.
Tárgyalások kezdete	2012 novembere	2010 márciusa
Megegyezés várható ideje	2015	2015
Megvalósításának alapja	korábbi ASEAN+1 FTA-k, majd pedig a EAFTA és CEPEA kezdeményezések	korábbi TPSEP megállapodás Új-Zéland, Brunei, Szingapúr és Chile között
Tagság	zárt, az ASEAN-nal kötött FTA előfeltétele a részvételnek, ezzel az USA egyelőre kizárva	nyitott, elsősorban az APEC tagországok számára, így Kína számára is
Célja	egy integrált regionális gazdasági megállapodás, amely mélyebb, mint a meglévő FTA-k és elősegíti az egyenlő gazdasági fejlődést	egy olyan regionális FTA létrehozása, amely a 21. század kihívásaira ad választ
Érintett területek	az áruk és szolgáltatások kereskedelmének és a beruházások liberalizációja, technikai együttműködés, szellemi tulajdonjogok, vitarendezés	az áruk és szolgáltatások kereskedelmének és a beruházások liberalizációja, szellemi tulajdonjogok, környezetvédelem, munkaügy, pénzügyi szolgáltatások, a kereskedelmet akadályozó technikai akadályok és egyéb szabályozási kérdések

¹⁸ Petri és Abdul-Raheem, 2014

¹⁹ <http://www.aspistrategist.org.au/trade-partnership-competition-tpp-vs-rcep/>

Felhasznált irodalom:

Fergusson, I. F., McMinimy, M. A., Williams, B. R. (2015): The Trans-Pacific Partnership (TPP) Negotiations and Issues for Congress. Congressional Research Service. 2015. március. Elérhető: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R42694.pdf>

Hamanaka, S., (2014): Trans-Pacific Partnership versus Comprehensive Economic Partnership: Control Membership and Agenda Setting. ADB Working Paper Series on Regional Economic Integration No. 146, 2014. december. Elérhető: <http://www.adb.org/sites/default/files/publication/152753/reiwp-146.pdf>

Kawai, M., Wignaraja, G., (2010): Asian FTAs: Trends, Prospects, and Challenges. ADB Economics Working Paper Series No. 226. Elérhető: http://www.un.org/esa/ffd/msc/regionalcooperation/ADB_WPs.pdf

Meltzer, J. From the Trans-Pacific Partnership to a free trade agreement of the Asia-Pacific?, 2015. május 5. <http://www.brookings.edu/blogs/future-development/posts/2015/05/05-tpa-trade-meltzer>

Petri, A. P., Plummer M. G., (2012): The Trans-Pacific Partnership and Asia-Pacific Integration: Policy Implications. Peterson Institute of International Economics Policy Brief No. PB12-16, June 2012. Elérhető: <http://www.iie.com/publications/pb/pb12-16.pdf>

Petri, P. A., Abdul-Raheem, A., (2014): *Can RCEP and the TPP be path ways to FTAAP*. Pacific Economic Cooperation Council, State of the Region, 2014. Elérhető: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2513893

Ez egyes országok részesedése a világ exportjából

Helyezés	Ország	Mennyiség (mrd USD)	Részesedés (%)	Éves változás (%)
1	China	2209	11,7	8
2	United States	1580	8,4	2
3	Germany	1453	7,7	3
4	Japan	715	3,8	-10
5	Netherlands	672	3,6	3
6	France	580	3,1	2
7	Korea, Republic of	560	3,0	2
8	United Kingdom	542	2,9	15
9	Hong Kong, China	536	2,8	9
10	Russian Federation	523	2,8	-1
11	Italy	518	2,8	3
12	Belgium	469	2,5	5
13	Canada	458	2,4	1
14	Singapore	410	2,2	0
15	Mexico	380	2,0	3
16	United Arab Emirates	379	2,0	9
17	Saudi Arabia	376	2,0	-3
18	Spain	317	1,7	7
19	India	313	1,7	6
20	Chinese Taipei	305	1,6	1
21	Australia	253	1,3	-1
22	Brazil	242	1,3	0
23	Switzerland	229	1,2	1
24	Thailand	229	1,2	0
25	Malaysia	228	1,2	0
26	Poland	202	1,1	9
27	Indonesia	183	1,0	-3
28	Austria	175	0,9	5
29	Sweden	168	0,9	-3
30	Czech Republic	162	0,9	3

Forrás: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2014_e/its14_world_trade_dev_e.htm